

*Лебідь Т. П., аспірантка
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: д-р іст. наук, професор, завідувач кафедри інформаційної та
соціокультурної діяльності ТНЕУ Гомотюк О. Є.*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗЕЇВ ВІННИЦІ У ЗБЕРЕЖЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Сьогодні музей розглядають як інформаційну систему, яка спрямована на передачу інформації різноманітними засобами. Сучасний музей має бути не тільки посередником між суспільством та культурною спадщиною, а й між історією та сьогоденням. Діяльність музеїв передбачає тісний зв'язок з громадськістю, і комунікативна функція відіграє важливу роль.

Відповідно до Закону України «Про музеї та музейну справу» від 29 червня 1995 року № 249/95-ВР, музей – науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини [1].

Комунікація (від лат. Communicatio – єдність, передача, з'єднання, повідомлення, пов'язане з дієсловом лат. Communico – роблю спільним, повідомляю, з'єдную, похідне від лат. Communis – спільний) – це процес обміну інформацією (фактами, ідеями, поглядами, емоціями тощо) між двома або більше особами, спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів із метою передавання та одержання інформації [5].

Поняття «музейна комунікація» увів до наукового обігу у 1968 р. канадський учений-музеолог Дунган Ф. Камерон. Згідно з його трактуванням, музейна комунікація – це процес спілкування відвідувача з музейними експонатами, які являють собою «реальні речі» [7].

Ретельне вивчення музейної аудиторії, задоволення потреб та інтересів різних вікових, професійних груп є важливою умовою діяльності сучасного музею. Музейна комунікація є важливою складовою діяльності музею як науково-дослідного, так і культурно-освітнього закладу.

Мета музейної комунікації – це освіта та виховання відвідувачів. Завданнями музейної комунікації є передача інформації, розповсюдження наукових знань, а також пропаганда культурної спадщини.

Окрім традиційних форм музейної комунікації, серед яких експозиційно-виставкова, просвітницька, видавнича, в умовах інформатизації суспільства з'являються нові форми роботи з відвідувачами музею. Варто зазначити, що музейна комунікація буде ефективною тоді, коли суспільство матиме широкий доступ до колекцій музею. Завдяки новим інтерактивним технологіям, які впроваджують у свою роботу музейні працівники, відвідувачі мають можливість здійснити віртуальну подорож у часі й просторі.

Головним каналом музейної комунікації є експозиція – сукупність музейних предметів, їх копій, предметів і матеріалів науково-допоміжного фонду, виставлених для публічного огляду на тривалий термін, які складають цілісну предметно-просторову систему, в якій музейні предмети та науково-допоміжні матеріали об'єднані єдиним науковим і художнім задумом [2].

Невід'ємним напрямом розвитку музейної культури є використання інтернет-технологій. Це сприяє широкій комунікації закладу з відвідувачами, ознайомленню їх з матеріальними, духовними, культурними здобутками, розширенню міжмузейних контактів.

Представлення музею в мережі Інтернет відкриває нові можливості для ознайомлення зі своїми колекціями, розширює можливість залучити нові ресурси, поживляє розвиток музею.

Провідною формою музейної комунікації є вебсайт, який забезпечує доступ до фондів багатьох музеїв. Завдяки музейним сайтам відвідувачі можуть познайомитися з історією установи, експозицією, колекціями, науковою та виставковою діяльністю, переглянути фотогалерею. Наприклад, на сайті Вінницького обласного краєзнавчого музею відвідувачі також можуть знайти віртуальний тур залами музею.

Ще однією формою музейної комунікації є проведення наукових конференцій, форумів та з'їздів, музейних читань, круглих столів. Національний музей-садиба М. І. Пирогова разом із Міністерством охорони здоров'я та Вінницьким національним медичним університетом імені М. І. Пирогова бере участь у проведенні значних міжнародних наукових форумів, присвячених видатному вченому, геніальному хірургу, педагогу та громадському діячу (Пироговські читання).

У Вінницькому літературно-меморіальному музеї Михайла Коцюбинського традиційно проводяться конференції, фестивалі, літературно-мистецькі проєкти, презентації, пленери [3].

Чільне місце у музейній комунікації відводять видавничій діяльності музейного закладу. Приміром, Національний музей-садиба М. І. Пирогова широко популяризує свої наукові дослідження, які використовуються для написання дисертацій, монографій, книг, путівників (27 видань українською, російською, польською, французькою, англійською мовами), наукових статей, анотованих каталогів архівних документів, що зберігаються у фондах музею, покажчиків, рефератів та публікацій, наукових історичних довідок тощо [6].

Системний діалог із молоддю, формування культури відвідувачів музеїв створюють надійні умови для міцних контактів на майбутнє. Вінницький обласний краєзнавчий музей започаткував масштабні мистецькі проєкти, розраховані на багаторічне існування: Вінницька бієнале художнього текстилю юних авторів «світ у клаптику», яка проходить з 2006 р., та Молодіжна бієнале традиційних українських ремесл (з 2009 р.) [4, с. 86]. Для дітей, студентської молоді, не байдужих до природи, історії та етнографії рідного краю у музеї створено клуби «Клію», «Мокоша», «Музейний знайко» тощо. Під час клубних і тематичних зустрічей, музейних заходів можна не лише почути цікаві розповіді досвідчених фахівців, але й, на відміну від екскурсій, доторкнутися до старовинних предметів і власноруч відчувати історію; взяти участь у традиційних українських святах – Андріївських вечорницях, Святого Миколая, Різдва Христового, Івана Купала тощо. Діти опановують майстерність вишивки, кольчугоплетіння і виготовлення ляльок-мотанок, навчаються розписувати великодні писанки та готувати паску за двохсотрічним рецептом, милуються старовинними подільськими костюмами, видобувають вогонь та виготовляють борошно за допомогою давньої зернотерки [4, с. 88].

Вінницький літературно-меморіальний музей Михайла Коцюбинського використовує інтерактивні форми роботи з дітьми: проводяться літературні квести, започатковано цікавий проєкт «Ніч у музеї» – мистецьке дійство з насиченою культурною програмою та великою кількістю глядачів, створено гуртки з навчання малювання, декоративного розпису та декупажу [3].

Музеї Вінниці не залишаються осторонь Всеукраїнської акції «Ніч у музеї» і дарують своїм відвідувачам незвичайні екскурсії та незабутні враження.

Отже, сьогодення вимагає все більшої уваги до форм музейної комунікації із відвідувачами. Варто запроваджувати нові форми взаємодії з громадськістю, що сприятиме впровадженню новітніх технологій і методів комунікації з суспільством. Використання віртуального простору, застосування технічних досягнень ще більше зацікавлять сучасну аудиторію.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про музеї та музейну справу» від 29 червня 1995 р. № 249/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.06.2020).
2. Про затвердження Інструкції з організації обліку музейних предметів: наказ Міністерства культури України від 21.07.2016 № 580. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1129-16#Text> (дата звернення: 18.06.2020).
3. Вінницький літературно-меморіальний музей Михайла Коцюбинського. URL: <http://kotsubinsky.vn.ua/about-us/> (дата звернення: 19.06.2020).
4. Вінницький обласний краєзнавчий музей : путівник до експозиції музею = Vinnytsia Region Museum of Local History, Heritage and Nature : Museum guidebook / відп. за вип. К. Висоцька. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 104 с.

5. Комунікація. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 19.06.2020)

6. Національний музей-садиба М. І. Пирогова. URL: http://www.pirogov.com.ua/pro_muzeu_ua.htm (дата звернення: 19.06.2020).

7. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12175/1/O_Salata_NMP_OM_IS.pdf (дата звернення: 18.06.2020).

*Гомотюк О. Є., д-р іст. наук, професор
Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль*

ОСВІТНІЙ ПРОСТІР В УМОВАХ ВИКЛИКІВ

Модернізація освітньої політики стала предметом наукових дискусій, визначила роботу міжнародних конференцій, круглих столів, актуалізувала роботу освітніх майстерень. Врешті визначилися напрями коригування стратегій розвитку університетських спільнот. Ми стали свідками нових викликів щодо інтернаціоналізації освіти та науки, змушені акцентувати увагу на нових можливостях комунікації, відбулися зміни у способах інтеграції у європейський освітній та науковий простір.

Для української системи вищої освіти, на наш погляд, важливо розвивати культ навчання та творчості в академічному співтоваристві, організовувати заходи, націлені на усвідомлення здобувачами різниці між отриманням оцінки і досягненням результатів навчання, отриманням диплома та здобуттям професійних знань, розвиток соціального та емоційного інтелекту.

При усьому цьому ми зберігаємо і розвиваємо ідею університету як самостійного інтелектуально-наукового центру, як простору нового знання, як осередку духовності та культури, що закорінюється в усвідомленні та переосмисленні спадщини нашої класичної педагогічної думки. Ми розуміємо, що в освітньому закладі формується нова наукова думка, виховуються інтелектуали, є центр свободи, поваги до людської гідності. Ми намагаємося адекватно конструювати освітні програми і з метою реального запровадження компетентнісного підходу, а через нього – студентоцентризму, забезпечити національну складову освіти та у такий спосіб створити надійну основу для європейської та світової інтеграції.

Концепція модернізації сучасної української освіти передбачає підготовку кваліфікованих, компетентних фахівців на рівні світових стандартів, соціально й професійно мобільних, конкурентоспроможних на вітчизняному, європейському і світовому ринках праці. Згідно з Лісабонською декларацією про європейські університети (від 2010 р.), основною метою стало створення нових та удосконалення сучасних університетів Європи, як інституційного середовища, що сприяє розвитку творчості, креативного мислення та інновацій. Як свідчить міжнародна практика, сучасний фахівець у будь-якій сфері діяльності ефективно реалізує свої професійні здібності лише за умов засвоєння ним загальнолюдських гуманітарних цінностей, що формувалися попередніми поколіннями протягом століть. Особливе значення тут мають дисципліни гуманітарного циклу, які сприяють гуманізації освіти, подоланню вузькофахового мислення майбутніх фахівців. Відтак, комунікативного спрямування, особливо у діяльності педагога. Підкреслимо важливість комунікативних навичок, апелюючи до Всесвітнього економічного форуму в Давосі 2016 р. Перші позиції у рейтингу займають навички, що стосуються спілкування з людьми, вміння управляти, розуміти й домовлятися.